

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

30/05/2018

Θυρανοίξια Ιερού Ναού ΆιΣτράτηγου στην Καστάνια της Μεσσηνιακής Μάνης

Η Εφορεία Αρχαιοτήτων Μεσσηνίας ανακοινώνει την ολοκλήρωση των εργασιών αποκατάστασης του Ι.Ν. του ΆιΣτράτηγου(Ταξιάρχη) στηνΚαστάνια της Μεσσηνιακής Μάνης. Η ιερή ακολουθία των θυρανοξίωνθα πραγματοποιηθεί χοροστατούντος του σεβασμιωτάτουΜητροπολίτου Μάνης κ.κ. Χρυσοστόμου Γ΄, το Σάββατο, 9 Ιουνίου 2018 και ώρα 11.00π.μ.

Ο ναός του Άι Στράτηγου βρίσκεται στη θέση ‘Νιόκαστρο’, σε μικρή απόσταση από την Καστάνια.Στα νότια του ναΐσκου υψώνεται εντυπωσιακό πρόσκτισμα μεγαλύτερων διαστάσεων, το οποίο αρχικά είχε τη μορφή στοάς και χρησίμευε ως πλάγιος νάρθηκας. Παλαιότερα ο ναός είχε θεωρηθεί ότι ανήκει στην ομάδα των σταυρεπίστεγων της Α1 παραλλαγής, ενώ γινόταν αποδεκτή η χρονολόγησή του εντός του 13ου αιώνα. Κατά τις πρόσφατες εργασίες αποκατάστασης, ωστόσο, αποκαλύφθηκαν νέα στοιχεία που υποδεικνύουν ότι το μνημείο διέθετε αρχικά τρούλο. Η στοά είναι κτισμένη κατά το πλινθοπερίκλειστο σύστημα δομής. Οι όψεις της διαρθρώνονται με εντυπωσιακά δίβηλα ανοίγματα, ενώ μία ακόμη ζώνη με δίλοβα ψευδοπαράθυρα σχηματίζεται στο ανώτερο τμήμα της νότιας πλευράς της.

Εξαιρετικό εικονογραφικό ενδιαφέρον παρουσιάζουν και οι τοιχογραφίες της στοάς. Στον θόλο του ανατολικού διαμερίσματος εικονίζεται η παράσταση της ανθρωπόμορφης αγίας Τριάδας σε οριζόντια διάταξη. Τη σύνθεση περιβάλλει ευρεία ζώνη που χωρίζεται με κόκκινες ταινίες σε εννέα διάχωρα, εντός των οποίων

εικονίζονται εναλλάξ εξαπτέρυγα και ζεύγη ολόσωμων αγγέλων. Χαμηλότερα, αποκαλύφθηκαν σκηνές από τη Δευτέρα Παρουσία. Στο τύμπανο του βόρειου αψιδώματος εικονιζόταν η Σύναξη των Αρχαγγέλων, από την οποία καλύτερα διατηρείται η τοιχογραφία ολόσωμου αρχαγγέλου, πιθανώς του Μιχαήλ. Οι τοιχογραφίες του δυτικού διαμερίσματος της στοάς έχουν υποστεί μεγαλύτερες φθορές. Στο φουρνικό παριστάνεται η Πεντηκοστή, ενώ στον βόρειο τοίχο, αριστερά της εισόδου, έχει απεικονιστεί η Βάπτιση. Ψηλότερα, στο βόρειο τύμπανο, ανάμεσα στο μοναδικό παράθυρο της στοάς, έχει ιστορηθεί η σκηνή του Χριστού Ελκομένου επί του Σταυρού.

Το σημαντικότερο εύρημα κατά τη διάρκεια της επέμβασης στον ναό προέκυψε από τον καθαρισμό της κτητορικής επιγραφής που εντοπίστηκε στο στενό τμήμα της τοιχοποιίας δυτικά της θύρας εισόδου στη στοά. Από τη μεταγραφή της προκύπτει ότι η στοά τοιχογραφήθηκε κατά το έτος 1194, ενώ μνημονεύονται και τα ονόματα του αυτοκράτορα Ισαακίου Β΄ Αγγέλου και της δεύτερης συζύγου του Μαρίας (Μαργαρίτας).

Τα νέα δεδομένα υποδεικνύουν την αναχρονολόγηση του ναού εντός του β΄ μισού του 12^{ου} αιώνα, δηλαδή λίγο πριν από την ανέγερση της στοάς και τη διακόσμησή της με τοιχογραφίες. Ως εκ τούτου, συνιστά ένα από τα αρχαιότερα παραδείγματα ανάλογων πειραματισμών στη βυζαντινή ναοδομία, που θα γνωρίσουν ευρύτερη διάδοση κατά την επόμενη εκατονταετία. Η ασφαλής αναχρονολόγηση εντός της δωδέκατης εκατονταετίας ενός ακόμη μνημείου της Καστανίας, εκτός από τον ήδη γνωστό ναό του Αγίου Πέτρου, καταδεικνύει τη σπουδαιότητα και την ευρωστία του οικισμού ήδη από την πρώιμη αυτή περίοδο.

Το μνημείο, σε κατάσταση ετοιμορροπίας μέχρι τον Νοέμβριο του 2015, αντιμετώπιζε σοβαρά δομοστατικά και μορφολογικά προβλήματα, ενώ ο αρχικός τρουλαίος πυρήνας του είχε καταρρεύσει. Το 2010 εκπονήθηκε από τον αρχιτέκτονα Γιώργο Νίνο και το επιστημονικό προσωπικό της τότε αρμόδιας 26^{ης} ΕΒΑη μελέτη αναστήλωσης του ναού. Το μνημείο αποκαταστάθηκε μεταξύ των ετών 2016 και 2018 υπό την εποπτεία της Διευθύντριας της Εφορείας Αρχαιοτήτων Μεσσηνίας Ευαγγελίας Μηλίτση-Κεχαγιά και του προϊσταμένου του τμήματος Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων και Μουσείων Μιχάλη Κάπα. Οι εργασίες

αποκατάστασης υλοποιήθηκαν από τη Μνημειοτεχνική ΕΠΕ των αδελφών Θεόφιλου και Γιώργου Κουφόπουλου. Η μελέτη συντήρησης των τοιχογραφιών εκπονήθηκε από το επιστημονικό προσωπικό της ΕΦΑ Μεσσηνίας με επικεφαλής την συντηρήτρια Μαρία Βασιλειάδη. Η συντήρηση του ζωγραφικού διακόσμου πραγματοποιήθηκε από την συντηρήτρια Παναγιώτα Σόμαλη. Σε διάφορα στάδια του έργου βοήθησαν επίσης ο πολιτικός μηχανικός Κωνσταντίνος Ηλιόπουλος και οι συντηρήτριες Βάσω Μπάκα, Ουρανία Θεοδοροπούλου, Ελένη Μπακοθανάση, Ελένη Κατσιγιάννη και Μαρία Κουτσοδημητροπούλου. Οι εργασίες βελτίωσης των οδών πρόσβασης στο μνημείο εκτελέστηκαν από τον Δήμο Δυτικής Μάνης. Η υλοποίηση του έργου αποκατάστασης του ναού, συνολικού κόστους 215.000€, κατέστη εφικτή χάρη στη γενναιόδωρη χορηγία του Θανάση και της Μαρίνας Μαρτίνου.